

середовища в Україні. Київ: ГО «Батьківська ініціатива «ТЕРГО», 2021. – С. 18 4. *Маліков В.* Міжкультурна компетентність у професійній діяльності / В. Маліков // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – 2020. – № 1. С. 49–55.

УДК 172+177.9+004

Петутіна О. О., Міщенко М. М.

м. Харків, Україна

ЕТИЧНІ ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ДІЛОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

В сучасній етиці за останні роки остаточно сформувалася та активно розвивається *інформаційна етика* [2]. Сьогодні Інтернет перетворився в головну інфраструктуру соціальної комунікації, тому питання захисту інформації та безпеки спілкування стають найактуальнішими. Це стосується всіх сфер життєдіяльності, в тому числі, бізнесу та освіти. Проблеми, пов'язані з захистом інформації, особливо відчуло все людство в час пандемії 2020-2021 років, будучи масово залученим до онлайн комунікацій.

Розробляючи заходи щодо захисту інформації, важливо передусім обґрунтувати доцільність її засекречування. Це суто конфіденційна інформація. Джерелами її витоків є не тільки документи та персонал, що має до неї доступ, а й технічні засоби та системи обробки інформації. Методика зарахування тих чи інших даних до секретних в Україні ще до кінця не розроблена та повністю не охоплена правовим регулюванням. А тому досить вагомим є саме *моральна складова*. Відомо, що етичні заходи захисту інформації не є юридичними нормами, але їх ігнорування призводить до втрати авторитету фахівця чи організації, які скористалися чужою таємницею.

Проблема загострюється ще й тим, що складні та багатоаспектні відносини між людиною та технологією спонукають розвивати довіру до

останньої. Ця довіра, перш за все, базується на загальних принципах етикету. Серед найважливіших: *ввічливість*, як форма взаємовідносин між людьми, сутність яких – *доброзичливість*, бажання добра, уважне ставлення до партнера, готовність надати йому якісні послуги. Пам'ятаймо, що добре ставлення до людей – основа моральності службового етикету сучасної організації. *Відповідальність*, яка характеризує особистість з точки зору дотримання нею моральних норм, активної участі у покращенні спілкування в колективі. Актуальними є і такі принципи, як *коректність* – вміння стримувати себе в будь-яких конфліктних ситуаціях; *тактовність*, що передбачає уміння розуміти партнерів і не допускати несприятливих для колективу ситуацій; *толерантність* – вшанування чужих поглядів і звичаїв, які навіть суперечливі власним; *пунктуальність* – обов'язковість у будь-яких ситуаціях. Особливе значення має *довіра* – впевненість у порядності й доброзичливості іншої сторони, з якою суб'єкт знаходиться у відносинах.

Ці загальні етичні принципи доповнюються принципами інформаційної та більш вузької сфери комп'ютерної етики, які широко відомі, але не буде зайвим ще раз їх нагадати: 1. *Privacy* (таємниця приватного життя) – право людини на автономію й волю в особистому житті, на захист від вторгнення в нього органів влади та інших людей; 2. *Accuracy* (точність) – дотримання норм, пов'язаних із виконанням інструкцій для експлуатації систем і обробки інформації; 3. *Property* (приватна власність) – дотримання права власності на інформацію та норм авторського права; 4. *Accessibility* (доступність) – право громадян на свободу й доступність інформації у будь-який час і в будь-якому місці.

Не тільки фахівці з ІТ, а й філософи, політологи, соціологи розглядають відношення до інформації в середовищі Інтернету як провідний етичний принцип, аналогічний принципам свободи слова чи свободи друку, поєднані з повагою до Іншого. Вільний Інтернет може сприяти розвитку

демократичного середовища, а може використовуватися для контролю і маніпулювання. Довіряючи комп'ютерним системам, людина іноді навіть не здогадується про те, що деякі з технологій можливі для маніпулювання її свідомістю та поведінкою (саме тому факт-чекінг вже перестав бути одним із методів журналістського контролю, а є невід'ємним скіллом кожного, хто знаходиться в мережі Інтернет). Інша проблема – Web-сайти в Інтернеті містять різноманітні види особистої інформації, що стають загальнодоступними найчастіше без дозволу власника (номери телефонів, адреси, архіви, фото тощо). За допомогою пошукових систем така інформація може використовуватися навіть для шахрайства.

Проблема конфіденційності включає оперативний моніторинг користувачів мереж. Підключення до Інтернету може використовуватися третіми особами для збирання інформації, прихованої від сторонніх. Приватна електронна пошта та трафік даних перехоплюються на різних етапах. Не забуваємо, що системні спостереження у суспільних місцях (торгові центри, дороги і т.п.) та соціальних мережах також порушують недоторканість приватного життя. До порушення конфіденційності також відносяться інформаційне вторгнення (незаконний запис, захоплення чужої власності); некоректне використання та перехоплення (несанкціонований доступ до конфіденційної комунікації) тощо.

Сьогодні в Україні загальні етичні правила безпеки інформації найчастіше оформлені в офіційних інструкціях та наказах керівників організацій, фірм чи навчальних закладів. Найважливіші з них, що безпосередньо пов'язані з проблемами захисту інформації, можна сформулювати наступним чином:

– будь-які негативні дії, здійснені в мережі під ім'ям особи, будуть надалі шкодити її діловій репутації, а тому не слід передавати ім'я та пароль для входу в мережу стороннім, навіть колегам та партнерам;

– при використанні загальної (системної) поштової скриньки треба

уникати розміщення в ній конфіденційних даних та інформації, довіреної вам особисто;

– програми, що використовуються працівниками організації, не повинні завдавати шкоди ресурсам інших користувачів мережі;

– не слід роздруковувати зайві копії документів та використовувати їх для чернеток;

– не слід відкривати листи електронної пошти, файли або Web-сторінки, отримані від людей, яким не довіряєте;

– поважайте не тільки власну приватність, а й партнерів по спілкуванню, не публікуйте інформацію листів без згоди їхніх відправників, зберігайте чужу анонімність, при цьому перевіряйте інформацію про партнерів;

– не допускайте помилок у повідомленнях. Це не просто псує загальне враження про ваш професіоналізм, а й шкодить репутації організації. І зовсім не важливо з ким спілкуєтесь – керівником, партнером чи технічним співробітником, – обов’язково перевіряйте текст перед тим, як його надіслати.

Наприкінці зазначимо, що комп’ютерна та інформаційна етики є складовою більш широкого поля сучасних досліджень – «*філософії інформації*», що вивчає проблеми на перетині комп’ютерних наук, інформаційних технологій та філософії. Якщо технології стають невід’ємною частиною буття сучасної людини, це неминуче сприяє новим соціальним проблемам та вимагає філософського осмислення нових комунікативних актів. Тому слід пам’ятати про важливу моральну складову комунікації, про кодекси професійної етики.

Література. 1. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество, культура. Москва, ГУ ВШЭ, 2000. – С. 608 2. *Миролюбенко Г.* Інформаційна етика. Проблема становлення галузі. Гуманітарні та соціальні науки : матеріали I Міжнародної конференції молодих вчених HSS-2009, 14–16 травня 2009 року, Львів, Україна. Національний

університет «Львівська політехніка». Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – С. 301–303. (Міжнародний молодіжний фестиваль науки «Litteris et Artibus»). 3. *Adam. D. Moore*, Information Ethics: Privacy, Property, and Power. University of Washington Press (May 10, 2005), 2005. p. 480.

УДК 159

Підбуцька Н. В., Матенко І. В.

м. Харків, Україна

КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ В МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ

Культура є те, що ми отримали та розвинули у процесі нашого формування: це наша мова, думки, поведінка, традиції, а також духовна складова. Культура розуміється нами як особливість життєдіяльності людини. Рівень культури виникає завдяки природі людини, наявності у неї розуму. Завдяки йому ми можемо накопичувати, обробляти та використовувати отриману інформацію, в результаті чого вона трансформується в мову, пам'ять, особливості поведінки народу. Людина сама створює свою культуру та середовище проживання, особистість є результатом культури людини та суспільства.

Духовність людини розвивається завдяки її аналізу потреб та інтересів. Кожна особистість будує своє духовне життя та свої переконання, виходячи з навколишнього духовного простору. Духовна культура – це структура, яка об'єднує соціум і є незалежною сферою культурного буття. Основною роллю духовної культури на рівні суспільства є професійна діяльність, проведення часу, міжособистісні відносини. Кожна людина вибирає одну з них, відповідно до свого рівня культури та духовності [1, с. 93].